

EVALVACIJA FOCUSOVEGA ZAGOVORNIŠTVA ZNOTRAJ PROJEKTA REACH

Goran Forbici
Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij

Februar 2017

CO-FUNDED BY

Co-funded by the
Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

PARTNERS

POVZETEK KLJUČNIH UGOTOVITEV

Evalvacija je bila osredotočena na oceno Focusovega zagovorniškega dela na področju zmanjševanja energetske revščine v Sloveniji v obdobju marec 2014 – februar 2017. Analizirani sta bili tako faza planiranja kot faza implementacije. Namen vrednotenja je bil pomagati Focusu pri oblikovanju podobnih prihodnjih akcij in morebitnem nadaljevanju tokratne.

Glavna ugotovitev evalvacije je pozitivna glede učinkovitosti Focusovih zagovorniških aktivnosti. Čeravno si je organizacija zastavila ambiciozne cilje, je bil pri skoraj vseh dosežen napredek, celo zelo pomemben napredek.

Focusovo zagovorništvo je bilo ne samo najaktivnejše med vsemi partnerji projekta, ampak tudi generalno gledano zelo intenzivno. Pri tem je implementacija odstopala od načrtov, kar pa v tem primeru ne predstavlja pomanjkljivosti, ampak govori močno v prid ekipi, ki je znala prepoznati in se hitro prilagoditi priložnosti, ki se jim je ponudila že v zgodnji fazi projekta, ko so uvodni pogovori maja 2014 s pristojnimi z ministrstva za infrastrukturo pokazali na pripravljenost za razvoj in takojšnjo uveljavitev državnega programa energetskega svetovanja za energetske revna gospodinjstva. Focus je priložnost znal izkoristiti in je v nadaljevanju ministrstvu intenzivno pomagal in svetoval pri vzpostavljanju in izvedbi omenjenega državnega projekta. Ta sedaj poteka po njihovi metodologiji, izvedli pa so tudi usposabljanja za energetske svetovalce.

Znaten uspeh je bil dosežen tudi glede aktivacije institucionalnih deležnikov na področju naslavljanja energetske revščine. Če je bilo predhodno na tem področju delno aktivno le resorno Ministrstvo za infrastrukturo, pa je Focusu v času projekta z dobro koordiniranimi prizadevanju uspelo ozavestiti in v dialog in h ukrepom pritegniti tudi druge ključne državne deležnike: MOP, Ekosklad, MDDSZ in delno tudi CSD-je. Manj uspešni so bili pri aktivaciji in grajenju partnerstev znotraj civilne družbe. Zares jim je uspelo pritegniti le Karitas, ostale dobrodelne in socialne organizacije pa zaenkrat ostajajo relativno nezainteresirane za temo, ki bi sicer po naravi stvari morala biti tudi v njihovem fokusu.

Doslej ostaja nerealiziran tudi cilj o vnosu definicije energetske revščine v slovensko zakonodajo, ki naj bi predstavljal trajnostno osnovo za različne praktične ukrepe za njeno zmanjševanje. Ugotovitev evalvacije je, da gre tozadevni neuspeh v veliki meri pripisati premajhnim finančnim sredstvom, ki niso dopuščali široke zagovorniškega angažmaja, delno pa tudi ne dovolj strukturiranemu in ne dovolj celostnemu pristopu.

S tehničnega vidika bi namreč lahko bilo načrtovanje bolj strukturirano in bolj sistematično. Cilji in rezultati so bili dobro zastavljeni, slabše pa so bile predvidene aktivnosti in tarče.

Predvsem so se namreč osredotočili na strokovni dialog, zaradi česar sta bila zagovorniški in popularni aspekt delno potisnjena v ozadje in zato tudi neizkoriščena. S svojo agendo so posledično dosegli ožji krog, kot bi ga sicer lahko. Osredotočili so se predvsem na državne institucije, zanemarili pa politični razred in tudi medije.

Evalvacijske ugotovitve v tem smislu potrjujejo potrebo, da Focus še nadgradi svoje zagovorniške aktivnosti v smeri večje sistematičnosti in načrtnosti. Pri prihodnjih akcijah bi bila (vsaj) v fazi načrtovanja dobrodošla vključitev specialistov za zagovorništvo in medijske kampanje. Posebno pozornost je treba nameniti tudi ocenam tveganja in vnaprejšnjemu razvoju alternativnih scenarijev. Smiselno bi bilo tudi bolj odločno graditi široko civilnodružbeno fronto zoper energetske revščine in s strukturiranim medijskim delom učinkovito nagovoriti javnost. Vse to bo seveda mogoče le ob zadostnih finančnih sredstvih za zagovorništvo. Donatorji bi to morali ozavestiti, zato mora Focus to načrtno močno komunicirati vnaprej.

CO-FUNDED BY

Co-funded by the
Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

PARTNERS

METODOLOGIJA

Evalvacija je metodološko sledila metodološkemu okviru (Policy Evaluation Framework), ki je definiral projektno logiko/pristop izza nje in je priložen evalvacijskemu poročilu. Okvir je bil razvit za potrebe projekta in z vsemi partnerji deljen februarja 2016. Evalvacija je imela dva cilja: ugotoviti, ali so bili zadani cilji doseženi, in identificirati, kaj je delovalo in kaj ne, zato da bi pomagala krepiti kapacitete organizacije za podobne bodoče aktivnosti. Da ne bi merila zgolj dosežkov, temveč tudi prepoznala priložnosti za izboljšave, je evalvacija zajela tako fazo načrtovanja kot fazo implementacije. Pri zadnjem njen fokus ni bil toliko na aktivnostih in »outputih«, ampak predvsem na rezultatih oz. učinkih.

Po tehnični plati je obsegala:

- Pregled projektnih dokumentov (prijave, poročil)
- Pregled dokumentov, ki so nastali v okviru projekta (analiza, priporočila itd.)
- Intervju s projektnim koordinatorjem.

EVALVACIJA NAČRTOVANJA

Uvodna splošna opomba k načrtovanju

Učinkoviti zagovorniški načrti naj bi sledili običajni projektni logiki. To pomeni, da naj bi načrt bil izpeljan iz končnega cilja, vsi njegovi elementi pa medsebojno povezani. Koraki njegove priprave so zato sledeči:

1. Postavitev končnega (splošnega) cilja
2. Dedukcija specifičnih ciljev iz splošnega
3. Postavitev pričakovanih rezultatov za vsak specifičen cilj (rezultati morajo parirati specifičnim ciljem in predvsem biti merljivi, saj lahko le tako vodijo naše zagovorniške dejavnosti)
4. Identifikacija zagovorniških tarč in deležnikov (zaveznikov, nasprotnikov)
5. Identifikacija aktivnosti za vsako posamezno tarčo
6. Določitev outputov za vsako aktivnost
7. Definiranje časovnice aktivnosti
8. Analiza potencialnih tveganj in predvidene alternative.

Če korake prevedemo v kazalo strateško zasnovanega zagovorniškega načrta, bi naj to izgledalo nekako takole:

Splošni cilj

Specifični cilj 1

- Pričakovani rezultati

- Tarče in deležniki
- Aktivnosti in njihovi outputi in časovnica
- Tveganja in alternative

Specifični cilj 2

- ...
- ...

Specifični cilj 3

- ....
- ....

itd.

Šele tako sistematično strukturiran zagovorniški načrt omogoča celovito in strukturirano zagovorništvo. To ne pomeni, da že nujno obeta uspeh, ker je ta pogosto odvisen od več zunanjih dejavnikov, in so primeri, ko nam, karkoli bi naredili, ne bi uspelo. A ustrezno načrtovanje nam pomaga, da resnično naredimo vse, kar lahko. Pomeni vnaprejšnji premislek celotnega konteksta in vseh možnih alternativ za doseg posameznega cilja. Na ta način širok predhodni razmislek ne pomaga samo pri tem, da cilju sledimo po najbolj ekonomični poti (se pravi tisti, ki za doseg cilja terja najmanj vložkov in naporov), ampak nas tudi vnaprej oboroži za potencialne ovire in zavrnitve. Ob celoviti sliki se bomo namreč lahko hitro obrnili oz. odzvali z alternativo, ne pa se šele začeli spraševati, kaj nam je narediti, ali pa se bomo oviri znali celo vnaprej izogniti, saj jo bomo že predvideli. V tem smislu dobri zagovorniški načrti niso nič drugačni kot kateri koli drugi dobri projektni načrti.

Focusov pisni načrt na žalost ni bil toliko sistematičen. Vseboval je sicer precejšen del zgoraj naštetih elementov, vendar med seboj pomešane in nestrukturirano. Prisotno je tudi nekaj pojmovne zmede, saj prihaja do mešanja med cilji, rezultati, outputi in aktivnostmi. To je potencialno nevarno zato, ker se zna posledično zgoditi, da se izpred oči izgubi, da so smoter političnega in zagovorniška dela vedno spremembe. In da so skratka edino spremembe tiste, kar ga osmišlja. Izvesti določeno aktivnost zato samo po sebi še ni dovolj, če ni dala rezultata. Ker potem je z vidika cilja nična, kot da je ne bi bilo. V tokratnem primeru se to sicer ni zgodilo, saj je Focus vedel, katere spremembe hoče, in je šlo predvsem za nespretnost pri formuliranju. Po drugi strani ena aktivnost oz. en output vendarle ni bil osmišljen - gre za video, ki ga pri domačem zagovorništvu sploh niso uporabili, niti zares vedeli, kako ga uporabiti -, kar kaže, da je očitno bil predvsem sam sebi namen, zato na to vseeno raje preventivno opozorimo.

Manjka tudi okvirna časovnica aktivnosti in kvantifikacija outputov. V tem smislu pripravljen načrt na žalost ni in ne bi mogel služiti kot posebej trdno vodilo in bi realizacija že zgolj iz tega razloga terjala precej improvizacije in pogostega spraševanja, kako naprej.

Načrtovani cilji

Splošen cilj zagovorniških aktivnosti je bil jasen: zmanjšati energetske revščine v RS. Glede specifičnih ciljev pa lahko ugotovimo, da v samem pisnem zagovorniškem načrtu niso nikjer povsem razločno formulirani, saj so pojmovno na več mestih pomešani z outputi in aktivnostmi, a da generalno ni bilo težko ugotoviti, kateri so:

- Vzpostaviti različne praktične državne ukrepe za zmanjševanje energetske revščine
- Odpreti razpravo o definiciji energetske revščine s ciljem njenega zapisa v slovensko zakonodajo
- Vzpostaviti širok deležniški dialog za naslavljanje energetske revščine.

Specifični cilji so z vidika splošnega cilja zelo relevantni in pokrijejo vse njegove ključne dimenzije.

Načrtovani rezultati

Tudi načrtovani rezultati niso v načrtu nikjer zgoščeno predstavljeni in se jih mestoma meša z outputi, je pa iz poznejše implementacije razvidno, da so bili jasno določeni, čeravno ne ustrezno zapisani.

Glede prvega cilja so bile kot hoten rezultat predvidene izboljšave obstoječih državnih programov za zmanjševanje energetske revščine in uvedba novih. Pri drugem cilju je hoteni rezultat bil samoumeven: definicija energetske revščine umeščena v slovensko zakonodajo. Pri tretjem cilju sta bila predvidena dva rezultata: aktivacija doslej pasivnih ključnih deležnikov (nekatera ministrstva, dobrodelne in socialne organizacije, CSD-ji) ter ustanovitev medresorske delovne skupine pod vodstvom MzI.

Z ozirom na zastavljene cilje so hoteni rezultati popolnoma ustrezni, a visoki, zato je vprašanje, koliko so bili realistični glede na zagotovljene resurse. Vsaj poznejša realizacija je pokazala, da so vendarle bili nekoliko preambiciozni.

Načrtovane tarče

Pri načrtovanju tarč se je Focus odrezal najbolje od vseh projektnih partnerjev. Je namreč edini, ki se ni zaustavil samo pri primarnih tarčah, se pravi tistih, ki neposredno odločajo o tematici, ampak zaobjel tudi druge akterje, ki bi, če bi jih prepričali, okrepili fronto in

obenem znali celo neposredno vplivati na primarne tarče. Poleg dveh glavnih ministrstev (infrastrukture in prostora in okolja) so tako zajeli še ministrstvo za družino in socialne zadeve in zdravje, centre za socialno delo, socialne nevladne organizacije (Karitas in Rdeči križ), ter Zvezo društev upokojencev. Pri vsaki od pomožnih tarč/zaveznikov so tudi identificirali prednosti, tj. razloge, zakaj jo velja nasloviti, kar je z metodološkega stališča tudi edino pravilno in priča o ustreznem strateškem premisleku.

Kljub temu, da je določitev tarč bila najboljša med partnerji, bi z vidika sistematičnega načrtovanja vseeno lahko bila dopolnjena še z dvojim:

- 1.) Premislekom o razlogih, zakaj bi sekundarne tarče morale biti zainteresirane za sodelovanje. Ker medtem ko je premislek, kakšna je prednost njihovega angažiranja za Focus, evidentno bil opravljen, pa ni bilo podrobneje razmišljeno, kakšno prednost bi naj v tem videle one same, iz česar bi se potem izpeljalo, s kakšno vabo jih nagovoriti. V kasnejši implementaciji se je namreč izkazalo, da vsaj za Društvo upokojencev Hrastnik in Rdeči križ prepričljiv odgovor na to ni bil najden (medtem ko je sodelovanje s Karitas obrodilo nekaj sadov).
- 2.) Vključitvijo političnih strank med primarne ali vsaj ključne sekundarne tarče. Focus jih je sicer vključil med tarče, saj je predvidel »obiske pri strankah, da se predstavi problematika,« vendar pa ne med ključnimi, kar ne dokazuje samo to, da jih v pisnem načrtu ni med ključnimi deležniki, ampak tudi to, da obiski niso bili realizirani, ne glede na to, da pri vseh ciljih odziv institucij ni bil pozitiven in pri vseh predvidenih rezultatih ni bilo pomembnega napredka. Ravno politične stranke (seveda predvsem vladajoče, ampak zaradi možnosti odpiranja tem v parlamentu navsezadnje tudi opozicijske) pa so seveda tiste, ki imajo največji vpliv na državne institucije, zato bi jih bilo zelo dobrodošlo imeti na svoji strani, pa še medijsko pozornost znajo uspešno pritegniti.

Načrtovane aktivnosti in njihovi rezultati (outputs)

Po pravilu naj bi bile zagovorniške aktivnosti prilagojene njihovim tarčam. S tem se predvsem izognemo nepotrebnim aktivnostim. Aktivnosti je zato potrebno predvideti za vsako tarčo posebej, saj ne sovpadajo nujno. Z nekaterimi lahko nagovorimo vse tarče, z nekaterimi le nekatere. Moramo jih tudi prioretizirati s pomočjo preprostega zagovorniškega pravila o doseganju največjega učinka s kar najmanj vložka in napora. Zahtevnejše aktivnosti velja zato izvesti samo, če so enostavnejše spodletele. Istočasno in na enak način je treba planirati tudi aktivnosti za pridobivanje zaveznikov in nevtralizacijo nasprotnikov. Tudi tu velja isto pravilo: vse aktivnosti ne delujejo pri vseh. Učinkovit načrt tudi predvidi konkretne outpute, ker nam šele ti omogočajo slediti napredovanju v času implementacije. Predvideni outputi morajo biti merljivi in obenem realistični z vidika naših obstoječih kapacitet. Tudi časovno načrtovanje mora biti realistično. To so tudi parametri, ki so bili predmet evalvacije.

Najprej velja ponoviti ugotovitev, da pisni načrt aktivnosti ni najbolj sistematičen. Ne glede na to pa se da razbrati, da je Focus pri načrtovanju aktivnosti načrtno pokrili vse glavne tarče. Tak pristop je potrdil tudi intervju. Vseeno je bil izvorni načrt aktivnosti nekoliko preveč splošen. Zlasti manjka vsaj okvirna časovnica in indikatorji outputov. Omenjeno nepolnost je delno mogoče razumeti, saj je načrt nastal na začetku projekta, ko še ni bilo povsem jasno, kam vse bo ciljalo. Ne glede na to pa bi bilo določene indikatorje in vsaj okvirno časovnico dobro definirati na začetku. Glede na Focusove bogate izkušnje s političnim zagovorništvom so vsaj osnovna predvidevanja zagotovo bila možna, pa tudi finančne in časovne kapacitete/omejitve so bile znane in bi se indikatorje dalo predvideti vsaj glede nanje. Seznam izvorno predvidenih aktivnosti je namreč zelo širok, če ne celo preširok za kapacitete, ki so bile na voljo. To je pokazala tudi kasnejša implementacija, saj za realizacijo nekaterih (zlasti kar se tiče dela na normativizaciji energetske revščine in medijskem delu) enostavno ni bilo dovolj kadrov in časa.

Analiza tveganj

Analize tveganj so temeljno orodje ne samo pri zagovorništvu, ampak katerem koli delu, ki vključuje tveganja. Kajti če nas zadenejo posledice, na katere nismo računali, nas lahko stane denarja, časa in celo ugleda. Tveganja je pogosto težko prepoznati, kaj šele se nanje pripraviti in jih dobro upravljati. Zato so analize tveganj toliko pomembnejše pri načrtovanju. Pomagajo nam identificirati in razumeti tveganja in s tem minimalizirati njihov učinek na naše načrte. Sistematične analize tveganj vključujejo identifikacijo potencialnih groženj, oceno njihove verjetnosti in načrt možnih popravilanjih aktivnosti oz. prilagoditev. Zato nam ne pomagajo samo pri tem, da se tveganjem izognemo, ampak nam tudi prihranijo čas, ko gredo stvari narobe.

Focusov pisni načrt zagovorniških tveganj ne naslavlja posebej, pa tudi intervju je potrdil, da njihova sistematična in celovita analiza, ki bi vnaprej predvidela tudi alternative, na začetku ni bila opravljena. Pristop k tveganjem je bil "intuitiven", v smislu – poskusimo, alternative pa bomo iskali, če ne bo delovalo. Tak pristop seveda lahko deluje (zlasti, če ne naletimo na ovire), vseeno pa prakse kažejo, da zna biti iskanje alternative, ko smo sredi procesa, preveč zapleteno, saj zanj pogosto ni časa. To potrjuje tudi aktualna Focusova izkušnja, ko za iskanje alternativnih taktik po zavrnitvi njihovega predloga za umestitev energetske revščine v zakonodajo enostavno ni bilo dovolj kapacitet, saj so bili sodelavci zasedeni z drugimi zagovorniškimi aktivnostmi.

Načrtovani resursi

Splošno pravilo je, da bi morali resursi ustrezati širini in globini zagovorniških kampanj/aktivnosti. In obratno. V evalviranem projektu so bila finančna sredstva, namenjena za zagovorništvo, zelo omejena, s tem pa so bile zelo omejene tudi kadrovske in časovne kapacitete. Teorija v tem primeru svetuje redefinicijo ciljev in pričakovanj, nato pa izjemno fokusiranost aktivnosti. Do tega je pri Focusu v resnici tudi prišlo, saj so recimo morali tekom projekta tako rekoč opustiti prizadevanja za regulacijo energetske revščine po začetnem neuspehu, le da to ni bilo načrtno, ampak jih je v to prisilila, kot rečemo, realnost sama. Ker ni šlo drugače.

V tem smislu se pri načrtovanju prihodnjih zagovorniških aktivnosti in projektov priporoča, da organizacija ustrezno ovrednoti potrebne kapacitete za doseganje zastavljenih ciljev in v primeru, da niso sorazmerni, jih bodisi zagotovi več bodisi prilagodi cilje.

EVALVACIJA IMPLEMENTACIJE

Evalvacija implementacije pokriva tri vidike:

- Realizacijo outputov in rezultatov
- Pregled uspešnih in neuspešnih taktik in aktivnosti
- Evalvacijo organizacijske učinkovitosti.

a) Realizacija outputov in rezultatov

Focus evalvacije je tozadevno bil, ali so bile načrtovane aktivnosti izvedene v skladu z načrtom in ali so bili doseženi kazalniki outputov, zlasti pa, kako je bilo z doseganjem zastavljenih ciljev in rezultatov.

Že na podlagi povzetka aktivnosti, ki so ga pripravili na Focusu in je v prilogi evalvacije, lahko uvodoma ugotovimo, da je bilo Focusovo zagovorništvo ne samo najaktivnejše med vsemi partnerji projekta, ampak tudi res intenzivno. Pri tem pa realizacija pretežno ni potekala po načrtu. Odmik od načrta je v resnici precejšen – če je bilo npr. izvirno predvideno, da bodo priporočila predstavljala osnovo za vso nadaljnje »politično delo« in bo torej njihova priprava najprej na vrsti, so v resnici nastala šele na koncu projekta. Proces je bil v tem smislu popolnoma obrnjen od načrtov. Vendar z dobrim razlogom in načrtno. Odstopanje od načrta in ne-izvedba določenih načrtovanih aktivnosti v aktualnem projektu tako ne predstavlja pomanjkljivosti, ampak govori močno v prid ekipi in njihovemu delu, saj so znali prepoznati in se hitro prilagoditi priložnosti, ki se jim je ponudila že v zgodnji fazi projekta.

Uvodni pogovori maja 2014 s pristojnimi z ministrstva za infrastrukturo so namreč pokazali močno pripravljeno za razvoj in takojšnjo uveljavitev državnega programa energetskega

svetovanja za energetska revna gospodinjstva. Focus je priložnost znal izkoristiti in je v nadaljevanju ministrstvu intenzivno pomagal in svetoval pri vzpostavljanju in izvedbi omenjenega državnega projekta. Ta sedaj poteka po njihovi metodologiji, izvedli pa so tudi usposabljanja za energetske svetovalce.

Aktivnosti in rezultati kažejo, da je bil Focus pri implementaciji tudi ustrezno fleksibilen in kreativen. Ko se je npr. tekom izvajanja državnega projekta izkazalo, da so nekateri centri za socialno delo premalo odzivni in aktivni, čeravno so ključni za pomoč pri identificiranju socialno šibkih gospodinjstev, je Focusova ekipa odreagirala tako, da se je taktično modro obrnila na ministrstvo z delo in družino, da kot pristojno in nadrejeno ministrstvo pozove CSD-je k večji aktivaciji.

Tudi sicer je mogoče oceniti, da je Focus v okviru svojih zagovorniških aktivnosti zelo uspešno povezal in prepričljivo nagovoril ključne institucionalne akterje. EKO SKLAD je npr. na podlagi sodelovanja pripravil dodaten finančni program, ki v 10 občinah z veliko onesnaženostjo zraka revnim gospodinjstvom 100% financira menjavo kurilne naprave. Focus je bil razmeroma uspešen tudi glede nagovarjanja glede namenitve kohezijskih sredstev za odpravljanje energetske revščine. Pristojno ministrstvo je v ta namen rezerviralo 5 milijonov evrov sredstev, žal pa še ni prišlo do objave razpisa. Po pripovedovanju predstavnika Focusa je težava v pomanjkanju znanja, kako pripraviti besedilo razpisa, saj so bili prvi pogovori na to temo opravljeni že v februarju 2015. V idealni situaciji bi bržčas Focus že pred kakšnim letom na »zavlačevanje« moral odreagirati ne samo z dodatnimi sestanki in prigovarjanjem, ampak kar s samoiniciativno pripravo razpisnega besedila. Dejstvo pa je, da omejene finančne in posledično kadrovske kapacitete tovrstnega dodatnega angažmaja, ki bi zagotovo zahteval tudi dodatne zunanje sodelavce, niso dopuščale. Focus je na zamudo sicer opozoril tudi javno, v medijskih izjavah ob mednarodni konferenci, ki je bila organizirana pri koncu projekta (januarja 2017), ob močnejših kapacitetah in bolj sistematičnem medijskem delu pa bi medijski pritisk lahko bil tudi močnejši in hitrejši.

Šibkejše so bile aktivnosti, namenjene normativizaciji energetske revščine. Resda je Focus ob noveliranju Zakona o energetiki v okviru javne razprave ministrstvu posredoval svoje dopolnitve, ni pa jih pospremil z načrtno vodeno in fokusirano javno kampanjo ali lobiranjem. Tu je šlo za priložnost, ko bi veljalo intenzivneje vključiti medije in aktivno (lobistično) nagovoriti politične stranke, do česar po poročilih sodeč ni prišlo. Te aktivnosti so izostale tudi v nadaljevanju, čeravno bi bile glede na vladni odgovor smiselne – vlada je namreč svoje negativni odgovor utemeljila s tem, da bo vprašanje urejeno s podzakonskimi akti, kar pa se do izteka projekta ni zgodilo. S taktičnega vidika bi bilo smiselno, da bi Focus takoj po negativnem odgovoru sam identificiral primerne podzakonske akte in tudi formuliral primerne rešitve, nakar pa aktivno nagovoril ministrstvo, v primeru njihovega zavlačevanja pa še (vsaj) koalicijske politične stranke. V precejšnji meri je tozadevno Focusovo pasivnost

sicer mogoče upravičiti, saj so njihove omejene kapacitete bile zasedene s sodelovanjem pri že omenjenem državnem projektu. Po drugi strani pa je na podlagi poročil in pogovora vendarle mogoče ugotoviti tudi, da »lobistični« pristop ekipi že sicer ni najbolj blizu in da stavi v prvi vrsti na strokovni dialog. Zaradi tega je povsem razumljivo zlahka vzpostavila sodelovanje z institucijami, kjer je šlo predvsem za strokovno razpravo, medtem ko političnih odnosov ni načrtno gradila oziroma zasledovala. Gre za legitimno in pogosto prakso v nevladnih organizacijah, ki pa, ko gre za politične cilje, pogosto ni dovolj. V tem smislu je priporočljivo, da ekipa pri prihodnjih zagovorniških akcijah svoje kapacitete vsaj delno usmeri tudi v klasično in načrtno »ena-na ena« politično povezovanje in nagovarjanje.

Iz istih razlogov bi bilo v prihodnje smiselno okrepiti tudi medijsko delo, ki v aktualnem primeru tudi po pripovedovanju člana ekipe ni bilo temeljito strukturirano oz. načrtno in je teklo predvsem po principu »koga poznamo«. Glavni razlog za to so zopet finančne omejitve, delno pa gre nesistematičnost pri medijskem delu pripisati tudi temu, da na začetku ni bil izdelan celovit medijski plan, ki bi jasno zastavil cilje oz. kazalnike uspeha. Ker ti niso bili definirani, je medijska prezentnost ob zahtevnosti drugih aktivnosti razumljivo hitro izpadla iz fokusa, čeprav bi lahko bila politično zelo koristna.

Podobno bi veljalo v prihodnje ob podobnih temah več pozornosti nameniti grajenju civilnodružbenih koalicij in partnerstev onstran okoljevarstvenih organizacij. Čeprav ima naslavljanje energetske revščine resda domicil v okoljevarstvenih organizacijah, bi po naravi stvari najmočnejši zagovornik njenega zmanjševanja morale biti socialne in humanitarne organizacije. Kot je bilo že izpostavljeno pri evalvaciji načrtovanja, se je Focus tega zavedal in prepoznal priložnost, vendar pa realizacija ni povsem uspela.

Doseganje ciljev in rezultatov

Specifičen cilj	Kvantitativna ocena rezultatov (lestvica 1-4)*	Predvideni rezultati/učinki	Doseženi rezultati/učinki
Vpeljati definicijo energetske revščine v slovensko zakonodajo	2	Energetska revščina definirana v slovenski zakonodaji	/
Vpeljava učinkovitih	4	Izboljšava obstoječih državnih programov	- Razvoj in realizacija državnega projekta

državnih ukrepov za zmanjševanje energetske revščine		za zmanjševanje energetske revščine in uvedba novih	energetskega svetovanja po Focusovi metodologiji - Dopolnitev Eko skladovih programov s 100% financiranjem menjave kurilnih naprav v 10 občinah z največjo onesnaženostjo zraka
Vzpostavitev trajnega deležniškega dialoga na temo energetske revščine	3	Aktivacija doslej pasivnih/ne-dovolj-aktivnih ključnih deležnikov (nekatera ministrstva, dobrodelne in socialne organizacije, CSD-ji) ter ustanovitev medresorske delovne skupine pod vodstvom Mzi.	Focusu je uspelo aktivirati večino identificiranih institucionalnih deležnikov. Če je bil prej pri naslavljanju ER (delno) aktiven samo Mzi, drugi pa tako rekoč ne, so se sedaj aktivirali še MOP, Ekosklad, MDDSZ in del CSD-jev. Medresorske delovna skupina zaenkrat sicer še ni bila ustanovljena. Manj uspešna je bila aktivacija drugih civilnodružbenih deležnikov. Uspeli so le s Karitas, druge dobrodelne in socialne organizacije pa zaenkrat še niso prepoznale dovolj relevantnosti problema oz. teme.
Focus prepoznan kot ključni deležnik in akter pri zmanjševanju energetske revščine (*ta cilj ni bil uradno predviden)	4	/	Čeprav dvig Focusovega profila ni bil neposredno zasledovan, projektno poročilo kaže, da se je Focusov ugled med institucijami pomembno dvignil in da ga te prepoznavajo kot ključnega civilnodružbenega akterja na področju zmanjševanja ER.

* 1 – negativna sprememba, situacija še slabša kot na začetku; 2 – brez sprememb, 3 – pozitivna sprememba; 4 – pomembna pozitivna sprememba

b) Kaj je delovalo in kaj ne

Katere aktivnosti in taktike so bile še posebej uspešne in zakaj?

Še posebej uspešne so bile vse aktivnosti, povezane s vpeljavo državnega projekta energetskega svetovanja revnim gospodinjstvom. Focus je ne samo uspel prepoznati priložnost, ki se mu je ponudila, ampak jo je z izredno proaktivnim in taktično prepričljivim angažmajem znal uspešno tudi realizirati. Pri tem je bilo ključno razumevanje ekipe, da volja na drugi strani ne bo dovolj, če ni hkrati tudi dovolj znanja in aktivacije drugih institucionalnih akterjev (MOP, Ekosklad, CSD-ji), kar so izkazali z zelo uspešnim prevzemom vloge aktivnega povezovalca in gonila celotnega procesa. Kako uspešni so bili pri tem, dovolj zgovorno govori ne samo to, da je državni projekt pilotno zaživel v okviru finančne perspektive 2007-2014 in se brez posebnih težav oz. zgolj s krajšim časovnim zamikom nadaljeval tudi v naslednji/sedanji, ampak tudi zagon dodatnega programa EKO sklada za že omenjeno 100% kritje stroškov zamenjave ogrevalnega sistema na biomaso pri revnih gospodinjstvih v 10 občinah s problematiko onesnaženega zraka.

Katere aktivnosti niso bile uspešne in zakaj ne? Kako bi jih lahko nadgradili in izboljšali? So tarče/naslovniki slišali sporočila? Če ne, kako bi jih lahko bolje dosegli?

Kot že omenjene, so bile najmanj uspešne aktivnosti glede normativizacije energetske revščine, kjer zaenkrat ni napredka. Uradni stališče je sicer bilo, da se zadeva uredi v podzakonskih aktih energetskega zakona, vendar do tega v nadaljevanju ni prišlo, niti ni Focus po pripovedovanju v to smer peljal nobenih aktivnosti. V nadaljevanju (in podobnih prihodnjih primerih) bi veljalo ubrati isto taktiko, kot jo je ubral pri svetovalnem projektu. Tudi tam se namreč ni zadovoljil z načelnim pozitivnim odgovorom, ampak je sam prevzel iniciativo za njegovo realizacijo., ker se je zavedal, da se sicer lahko tudi nič ne zgodi. Podobno bi tako bilo smiselno storiti v tem primeru – takoj identificirati podzakonski akt, ki je najprimernejši, besedilno pripraviti rešitev, nato pa jo odločno promovirati in zagovarjati. V primeru, da na institucionalni ravni še vedno ne bi bilo interesa, bi se bilo treba direktno obrniti na koalicijske politične stranke, kar je doslej bilo zanemarjeno. Še dodatno bi bilo akcijo smiselno podkrepiti z intenzivnim medijskim delom, ki je doslej prav tako bilo delno zapostavljeno, vsekakor pa tudi po lastnih besedah ne posebej strukturirano in sistematično. Pri obeh naslovnikih bi bilo smiselno tudi dodatno razmisliti o sporočilih, ki se jih komunicira. Zaenkrat je Focus vse deležnike naslavljal z istimi sporočili, celotno komuniciranje pa držal znotraj strokovnega polja/dialoga. V prihodnje bi se bilo smiselno mnogo bolj posvetiti “storytellingu” in graditi na izkušnji z videi, ki so nastali v okviru projekta in so se pri nagovoru evropskih odločevalcev izkazali za zelo uspešne, doma pa so bili precej neizkoriščeni. Z načrtnim razvijanjem “osebnih zgodb” bi se razvili tudi novi “messengerji”, komuniciranje pa prestavilo izven polja strokovnega dialoga. To bi glede na izkušnje skoraj

zagotovo delovalo še bolj preprečljivo za odločevalce, po drugi strani pa tudi hitreje pritegnilo potencialne strateške civilnodružbene partnerje izven krogov okoljevarstvenih organizacij.

Omenjeni bolj sistematični pristop je seveda možen zgolj ob ustreznih finančnih sredstvih, ki v tokratnem primeru niso bila na voljo.

Ali so bile aktivnosti časovno ustrezne?

Načrtovana časovnica je bila zaradi ponujene priložnosti sicer postavljena na glavo, vseeno pa je Focus večinsko znal pravilno odreagirati ne samo vsebinsko, ampak se tudi časovno prilagoditi v smislu intenziviranja sestankovalnih in komunikacijskih aktivnosti, ko je to bilo potrebno (zlasti poleti 2015, ko je potekalo usklajevanje državnega programa). Edino, kar časovno ni bilo optimalno, je pasivnost glede normiranja energetske revščine v podzakonskih aktih, kjer bi bilo potrebno reagirati takoj, ko je bilo tovrstno stališče sprejeto.

Ali se je delo splačalo – ali so rezultati vredni vloženega časa, kadrov, finance ...?

Ne glede na to, da bi aktivnosti lahko bile do neke mere še sistematičnejše načrtovane in bolj strukturirano izvedene, doseženi izredno pomembni rezultati in premiki (zlasti pa je bil v polno dosežen in celo presežen glavni cilj – uvedba praktičnih ukrepov) nedvomno upravičujejo vložek, še zlasti glede na to, da so bila sredstva, namenjen zagovorništvu, celo precej skromna. Vseeno pa se priporoča, da je v prihodnje planiranje še natančnejše in realizacija bolj sistematična, saj se bo tako dalo kak rezultat še izboljšati.

c) Evalvacija organizacijske uspešnosti

Ali so bile aktivnosti izvedene v okviru predvidenih finančnih in kadrovskih virov? So osebe, ki so sodelovale pri zagovorništvu, imele dovolj znanja, kompetenc in izkušenj za doseganje zastavljenih ciljev? Je ekipa delovala povezano in učinkovito?

Glede na poročila so bile aktivnosti izvedene v okviru predvidenih resursov. Kar se tiče znanj, kompetenc in izkušenj, je bila projektna ekipa izredno močna pri strokovnosti na področju energetske revščine, nekoliko manj močna pa v samem zagovorništvu. Ne glede na visoko uspešnost tokratnih aktivnosti in njene bogate izkušnje z zagovorniškimi akcijami, je ne povsem sistematičen pristop pokazal, da ima organizacija na tem polju še nekaj prostora za izboljšavo in nadgradnjo. Zlasti bi bilo priporočljivo, da zagovorništvo v prihodnje obravnava enako kot vsak drug projekt, se pravi s sistematičnim in strukturiranim pristopom, v skladu z uvodoma predstavljeno matrico. V tem smislu bi zlasti veljalo okrepiti načrtovanje s

pozornostjo na tem, da morajo biti vse aktivnosti in outputi osmišljeni z vidika cilja oz. hotenega rezultata (in da se skratka lotevamo zgolj tistega, za kar vemo, da in zlasti kako nas bo približalo cilju), da morajo biti realistični glede na vire, ki so nam na voljo, in da je nujno potrebna vnaprejšnja analiza tveganj in predvidevanje alternativ. Kot se je pokazalo pri prizadevanjih za regulacijo energetske revščine, je namreč to zadnje trenutno najšibkejša točka organizacije z vidika zagovorniških kompetenc. Glede na to bi bilo (vsaj) v snovanje prihodnjih akcij dobrodošlo pritegniti tudi kakšnega strokovnjaka za zagovorništvo in enako za medijske kampanje, kar bo sicer zelo dobro povezani ekipi omogočilo še bolj učinkovito delo.

CO-FUNDED BY

Co-funded by the
Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

PARTNERS

PRIPOROČILA

Da bi Focus še povečal učinkovitost svojih zagovorniških aktivnosti, se jih je priporočljivo že v fazi načrtovanja lotiti na visoko strukturiran in celovit način. Pri tem naj se ne pozabi na analizo tveganj in razvoj več alternativnih scenarijev, ki so ključnega pomena za učinkovit in hiter odziv na ovire pri realizaciji. Pomembno je tudi ne imeti preveč ali preambiciozne cilje glede na kapacitete. Ker to praviloma te samo razprši, medtem ko se je pri omejenih kapaciteta bolje fokusirati na manjše število ciljev.

Poleg strokovnemu delu in dialogu bi bilo smiselno več pozornosti nameniti tudi strogo zagovorniškimi komponentam političnega dela. V tem smislu velja premisliti, da se v prihodnje vsaj v fazi načrtovanja v ekipo vključijo tudi specialisti za zagovorništvo in medijske kampanje.

Z zagovorniškimi aktivnostmi bi bilo smiselno seči še onstran ravni uradništva in neposredno nagovoriti politični razred. Še zlasti v luči prihodnjih volitev 2018, saj je ravno zdaj čas, ko začenjajo stranke piliti svojo volilne programe.

Več pozornosti bi bilo smiselno nameniti grajenju strateških partnerstev in zavezništev izven kroga okoljskih organizacij, saj lahko to pomembno prispeva k odmevnosti in moči agende. Za doseg tega bi bilo treba dobro premisliti o tem, s katerimi sporočili in katerimi messengerji bi takšne zaveznike lahko hitro pritegnili.

Za prihodnje je priporočljiva tudi visoka strukturiranost medijskega dela. Komuniciranje z mediji naj ne temelji toliko na strokovnosti kot na storytellingu (ki seveda ne pomeni negiranja strokovnih izhodišč, le skomunicirana so na drugačen način). V okviru načrtovanja naj se izdelajo medijski plani s časovnico in indikatorji (kateri mediji, kdaj, kolikokrat itd.) ter opravi premislek, s katerimi sporočili katerega nagovoriti (vsa po pravilu niso za vse in vse tipe, prav tako pa, ko gre za storytelling, mediji ne marajo ponavljati za drugimi, ampak želijo izvirne zgodbe. Zato je potrebno poskrbeti, da jim imamo čim več in lahko različnim medijem ponudimo različne).

Primerno pozornost je treba nameniti tudi finančnim sredstvom za zagovorništvo. Pri zahtevnih političnih temah in vprašanjih lahko stroški zagovorniških kampanj hitro dosežejo in celo presežejo stroške strokovnega temeljnega dela. Tega se morajo zavedati tudi potencialni financerji in donatorji, zato bi to Focus moral močno komunicirati že vnaprej.

POLICY EVALUATION FRAMEWORK

Goran Forbici

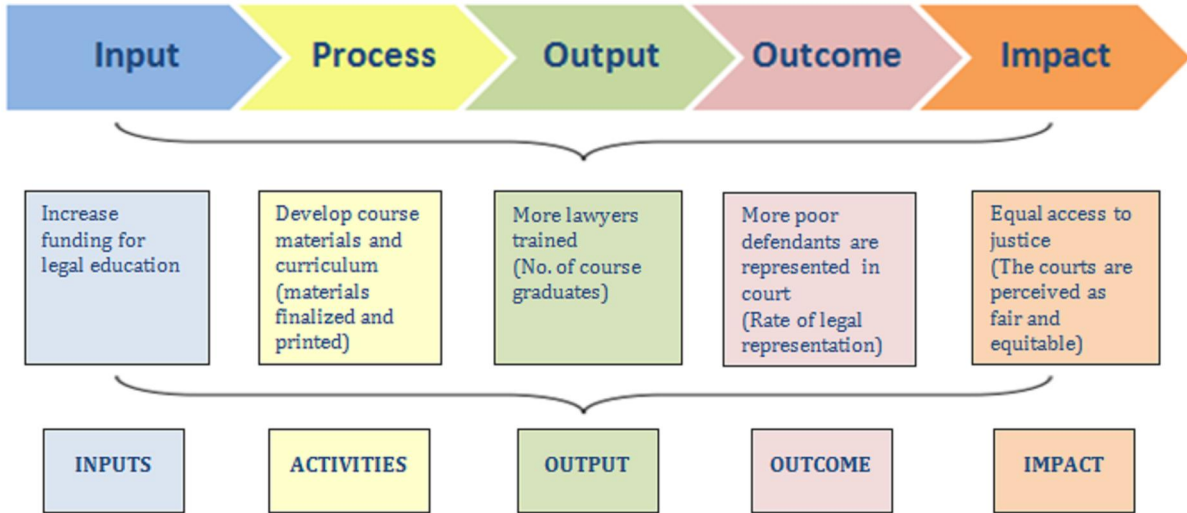
Centre for information service, cooperation and development of NGOs (CNVOS), Slovenia

This document is product of the activities under the Sixth Work Package (WP6) of the project “Reduce Energy Consumption and Change Habits” (acr.REACH), co-funded by the Intelligent Energy Europe Programme of the European Union.

EVALUATION FRAMEWORK BACKGROUND

Policy work has the same operative logic as every other activity. In principle we have an universal project matrix, that consists of five interrelated steps:

To be efficient and economical, every policy work needs to be planned from its goals and all further segments need to be interconnected. The key steps of preparing an action plan are thus made in the following sequence:

1. **Identification of the general goal and specific objectives** that enable us to set the desired outcomes/results (and their indicators).

2. Identification of targets

Targets are those that can make the changes happen. They have to be determined for each specific objective separately (although they may sometimes coincide). Since we do not always have a direct access to all primary targets, we also need to create an impact map, through which we will identify secondary targets, ie. those that will help us to impact the main target. At this stage we also identify potential allies, as well as the opposition and make their power analysis.

3. Identification of activities

Activities need to be identified and adjusted for each target separately. This approach helps us to avoid unnecessary activities. Furthermore, we should also prioritise them by following a simple advocacy rule of achieving the maximum impact with minimal investment. More demanding activities should be implemented only if the less demanding failed.

At this stage, we also identify activities that can help us neutralize opposition and activate allies.

4. **Concretization of activities:** defining outputs and timeline.

5. **Risk analysis** with possible corrective action/adjustments.

6. **Resource planning** (time, finances, etc.). If it turns out that we do not have sufficient resources for the successful implementation of our plan, the plan needs to be adapted in order to prevent suspension of the campaign in the middle of its implementation due to lack of resources. We therefore need to plan realistically.

EVALUATION FRAMEWORK

Introduction

Every evaluation has at least two objectives. First and foremost, it helps us to establish, whether the planned objectives were achieved. However, it's equally important goal is to strengthen our capacities by telling us what worked and what did not. This enables us to develop new approaches for the future and also to avoid repetition of errors.

In order to measure the achievements and at the same time identify opportunities for improvement, evaluation needs to be done in two steps:

Step 1: Evaluation of planning, ie. of national and EU level action plans

Step 2: Evaluation of implementation, ie. of actual policy work done at the national and European level.

Although there is still a tendency in advocacy evaluation to focus on activities and outputs rather than results (which is at least partly understandable, since the first are easily monitored and kept under control), we should avoid this as it may negatively affect the very course of our campaign/policy work by neglecting our objectives and planned results.

The focus of advocacy evaluation should therefore remain on the key questions, in particular on:

- Has there been any change? Was it positive or negative?
- How important was the change?
- Was the change planned or not?
- What caused it?

1) EVALUATION OF PLANNING – EVALUATION OF ACTION PLANS

The evaluation of the planning process is designed as a set of questions for each of the necessary planning steps. Answers will tell us, whether the action plan was comprehensive, systematic, realistic and cost-efficient.

Planned objectives:

Was the overall "political" goal set? Was it formulated sufficiently clear?

Were specific political objectives set? Did they cover all aspects of the overall goal? If only partially, was their selection reasonable? (If specific objectives do not cover the whole overall objective, we run the risk that the overall goal will remain unrealized even if we will achieve all specific objectives.)

Planned outcomes/results:

(Results represent key "products" of activities and prove that the specific objectives were achieved. They must therefore be defined clearly and be measurable.)

Is there a reciprocal link between the specific objectives and the intended results? Are results set for each specific objective and are they relevant?

Are the results measurable? Were monitoring tools and methods identified (i.e. sources of information from which we can extract them)?

Were expected results set realistically in view of the past experience and general socio-political situation?

Planned targets:

Were targets (primary and secondary) identified for each and every objective (proper impact map)? Were they relevant?

How about potential allies and opponents? Was their power analysis made?

Planned activities and outputs:

Were appropriate advocacy activities set for each of the targets? Were they prioritized and if so, was the prioritization appropriate?

Did the outputs match the activities? Were outputs measurable? Was their quantity reasonably planned (too low or too high in relation to the planned objectives?) and realistic considering available capacities and resources (human, financial, etc.)? Were appropriate tools and methods for their measurement /monitoring foreseen?

Was the timeline of activities made? Was it realistic and took into account all potential risks?

Risk analysis:

Was there a complete risk analysis made (what can go wrong, what are the possible consequences and what should the reaction in each case be (remedial measures))?

Planned resources:

Were needed resources (human, financial, etc.) realistically assessed?

2) EVALUATION OF THE IMPLEMENTATION OF THE ACTION PLAN/IMPLEMENTED POLICY WORK

The evaluation of the implementation covers three dimensions:

- a) realisation of outputs and outcomes
- b) review of successful and unsuccessful activities and tactics
- c) evaluation of organisational performance.

a) Realisation of outputs and outcomes

Implementation of activities and achievement of planned indicators and outputs

Main question: Were activities carried out according to the plan?

Activity	Foreseen outputs	Achieved outputs	Commentary: Briefly explain (reasons for) any deviation from the plan

Achieving objectives and results

Specific objective	Quantitative assessment of achievements (Grading scale 1-4) *	Foreseen result/outcome	Achieved result/outcome**	What/which activity or action was of the key importance for achieving the result?
Specific objective 1		Planned result 1		
		Planned result 2		
Specific objective 2		Planned result 1		
		Planned result 2		

* 1 - Negative change, the situation is worse than at the start; 2 - No change, 3 - Positive change; 4 - Significant positive change

** Identify also those achieved objectives / changes / results that were not initially planned, but are nevertheless important (for example, if you have focused your results on media coverage and potential influence on public policy debate, but then subsequently found that one of the most important results of the campaign were new contacts that may help the organization not only in this campaign, but in its future activities as well, this result should be highlighted even if it was not planned at the start)

b) What worked and what did not?

Which activities and tactics were particularly successful and why?

Which activities and tactics were not successful and why not? How could they be upgraded and improved?

Did the targets (addressees) hear your messages?

If not, how could you reach them better?

Did the targets interpret the messages in the planned way?

How could the messages that did not work be reformulated?

Was the timing of activities right?

Did the work paid off – are the results worth of resources invested (time, human and financial)?

c) Evaluation of organizational performance

Were activities carried out within planned financial and human resources?

Did the people, who implemented the campaign, have sufficient knowledge, competence and experience to effectively achieve foreseen objectives?

Did the team that carried out the campaign, operated consistently, efficiently and effectively?

If not, what should be changed/improved in the future?

Priloga 2

Zgoščen pregled policy aktivnosti, ki jih je Focus naredil v Sloveniji v okviru projekta REACH (posredovano 30. 1. 2017)

Povzetek:

- 21 sestankov
- vključeni deležniki: MzI, MOP, Ekosklad, GI ZRMK, MDDSZ, CSD Zagorje ob Savi
- na mednarodni ravni – prenos prakse: UNDP Croatia, Fractal, CEE; Green Home
- vzpostavljen državni projekt za naslavljanje energetske revščine (ENSVET energetske svetovanje za energetske revna gospodinjstva): pomagali in svetovali od faze vzpostavljanja državnega projekta do same izvedbe; celotna storitev poteka po naši metodologiji; trenutno v fazi dogovarjanja o izboljšanju metodologije in programskega orodja
- 2x usposabljanje za ENSVET energetske svetovalce
- svetujemo in podajamo predloge za ukrepe pri odločanju MzI za predvidene ukrepe za naslavljanje energetske revščine iz Kohezijskih sredstev (5 milijonov EUR do 2020)
- Ekosklad: komunikacija in svetovanje glede ustreznosti njihovih programov za energetske revna gospodinjstva
- MDDSZ: komunikacija glede tega, kako MDDSZ bolj vključiti v delovanje na področje energetske revščine ter predvsem, kako čim bolj vključiti Centre za socialno delo (da bi promovirali in zbirali prijave socialno šibkih gospodinjstev za brezplačno energetske svetovanje AERO (ki ga izvajata ENSVET in Ekosklad)
- izvedena konferenca o energetske revščini, z aktivno vključenimi relevantnimi deležniki iz državnih institucij

Sestanki

- 14.5.2014: sestanek Vendramin MzIP, Nared MKO (predstavljen nabor možnih strukturnih in praktičnih rešitev na področju energetske revščine in odpravljanja zaznanih ovir (so v dokumentu '*sestane_k_MzIP, MKO_14052014*); dogovor o vzpostavitvi državnega projekta, ki bo temeljil na ACHIEVE in REACH projektu)
- 20.5.2014: sestanek na MzIP: Vendramin in Pogačnik (MzIP), Praznik (GI ZRMK), Kafadar, Zihlerl (Ekosklad): dogovor glede vzpostavitve državnega projekta; predstavljen nabor strukturnih in praktičnih rešitev na področju energetske revščine)
- 28.5.2014: sestanek MzIP: Jože (za ENSVET svetovanje pri občanah) (glede metodologije, programskega orodja, naprav)
- 13.6.2014: sestanek Ekosklad, GI ZRMK, MzIP (za ENSVET svetovanje pri občanah) (pomoč pri ustvarjanju letaka, izboru naprav za varčevanje, glede metodologije in uporabljenega programskega orodja, dogovorili so se za sodelovanje s CSD-ji)
- 18.6.2014: sestanek Jože MzIP, Tapro – glede naprav za ENSVET

- 18.6.2014: sestanek Praznik GI ZRMK (o usposabljanju za ENSVET svetovalce) + uporabi programskega orodja)
- 19.8.2014: sestanek Praznik GI ZRMK (glede usposabljanja in metodologije, nasvetov)
- 15.9.2014: sestanek Praznik GI ZRMK (glede usposabljanja ENSVET svetovalcev)
- 15.9.2014: sestanek Pogačnik MzIP, Kacin MKO – glede izbora naprav za ENSVET državni projekt
- 2.10.2014: sestanek Praznik GI ZRMK (glede programskega orodja in metodologije)
- 12.2.2015: sestanek Mojca, Praznik, Kafadar (o državnem projektu) (evalvacija dosedanjega poteka državnega projekta, kako naprej, glede aktivacije CSD-jev; o 5 milijonih iz kohezijskih sredstev)
- 9.6.2015: sestanek Forbicci – za policy evalvacijo
- 6.10.2015: sestanek MzI (Turk,...) - glede kohezijskih sredstev, ki so namenjena energetske revščini
- 25.11.2015: sestanek MzI (Vendramin): o trenutnem dogajanju glede državnega projekta, o kohezijskih sredstvih
- 25.11.2015: sestanek Ekosklad (Kafadar) (kako potekajo zadeve z ENSVET + pogovor o nadaljnjem sodelovanju – usposabljanje za energetske svetovalce)
- 8.1.2016: sestanek Ekosklad (glede njihovega novega programa za socialno šibkejša gospodinjstva – zamenjava kurilnih naprav na biomaso) (svetovanje glede dostopanja do ciljnih gospodinjstev; kako jih naslavljati, kakšno pomoč jim ponuditi, s katerimi organizacijami naj sodelujejo)
- 24.3.2015: sestanek MzI (Turk, Udovč, Hvala) - glede kohezijskih sredstev, ki so namenjena energetske revščini
- 8.9.2016: sestanek s projektom BUILD2EC (Interreg) – v sklopu projekta bodo pripravljali priporočila za ukrepanje na področju energetske revščine za odločevalce. Predstavili smo jim naše aktivnosti in priporočila
- 20.12.2016: sestanek MzI, MOP, Ekosklad: predstavitev aktualnih aktivnosti vseh udeležencev; pogovor o tem kako izboljšati programe ter o usmeritvi za porabo kohezijskih sredstev (5 mil EUR), pogovor o potrebi po definiciji energetske revščine
- 17.1.2017: sestanek MDDSZ: predstavitev problematike; kako MDDSZ bolj vključiti v delovanje na področje energetske revščine ter predvsem, kako čim bolj vključiti Centre za socialno delo
- 17.1.2017: sestanek MzI: dogovor glede vsebine na konferenci ter razprava o usmeritvah programa iz kohezijskih sredstev (5 mil EUR)

Vzpostavitev ENSVET energetskega svetovanja za energetske revna gospodinjstva

- opisano v dokumentu '*Focus_bringing REACH to national level*'
- aktivnosti vpisane pod 'sestanki' in 'druge aktivnosti'

- ključne zadeve: pomagali in svetovali od faze vzpostavljanja državnega projekta do same izvedbe; izvedli dva usposabljanja za energetske svetovalce ENSVET; celotna storitev poteka po naši metodologiji

Druge aktivnosti

- 22.5.2014: aktivnosti glede državnega projekta
- 26.5.2014: pregled MzIP projektne osnutka
- 9.6.2014: komunikacija Ekosklad
- 16.6.2014: komunikacija glede državnega projekta
- 22.7.2014: delo za državni projekt
- 23.7.2014: priprava izobraževanja za ENSVET
- 19.8.2014: priprava izobraževanja za ENSVET
- 26.8.2014: komunikacija Jože Pogačnik MzIP (glede državnega projekta)
- 8.9.2014: priprava izobraževanja za ENSVET
- 14.9.2014: priprava izobraževanja za ENSVET
- 16.9.2014: priprava izobraževanja za ENSVET
- 17.9.2014: priprava izobraževanja za ENSVET
- 19.9.2014: priprava izobraževanja za ENSVET
- 20.9.2014: usposabljanje za ENSVET svetovalce
- 23.1.2015: tekst o državnem projektu (za promocijske aktivnosti oz. prikaz uspeha REACH projekta)
- 23.12.2014: priprava drugega izobraževanja za ENSVET
- 9.1.2015: članek za drugo izobraževanje za ENSVET
- 11.1.2015: članek za drugo izobraževanje za ENSVET
- 20.1.2015: drugo usposabljanje za ENSVET svetovalce
- 6.2.2015: pregled teksta – članka za ENSVET zbornik
- 10.9.2015: dokument: *'Why is introducing support for energy poor households important'*
- 1.10.2015: ideje, predlogi za porabo kohezijskih sredstev (poslano na MzI)
- 5.11.2015: poslani predlogi ukrepov za MzI glede kohezijskih sredstev, , dokument *'Focus_Predlogi za ukrepanje na področju energetske revščine_november 2015'*

Prenos dobre prakse na UNDP Croatia (in CEI REACH)

- 25.3.2015: komunikacija z UNDP Croatia – prenos prakse
- 1.4.2015: komunikacija z UNDP Croatia – prenos prakse
- CEI REACH: projekt, s katerim prenašamo model dobre prakse v BiH, Srbijo in Črno goro

Konferenca: Energetska revščina – rešitve na praktični in strukturni ravni

- 19.1.2017 – konferenca, 30 udeležencev, vsi ključni akterji iz državnih institucij: MzI, MOP, Ekosklad, MDDSZ, CSD-ji
- razprava o ukrepih, programih, tematiki, definiciji, izboljšanju programov, nujnosti medsektorskega sodelovanja
- predviden rezultat: izboljšano sodelovanje med ključnimi deležniki; prepoznavanje problematike s strani do tedaj manj aktivnih, vendar pomembnih, deležnikov
- predstavitev na voljo na spletni strani: <http://focus.si/zimske-temperature-razkrivajo-globino-problema-energetske-revschine/>
- predstavljena priporočila za odločevalce (dostopna na zgornji povezavi)
- odločevalcem posredovana priporočila

Drugo

- delo na policy work planu: dokument 'D5.1 National action plan for policy work_Focus_slo'
- poleg dokumentov, ki smo jih poslali odločevalcem in drugim deležnikom, smo jim svetovali tudi ustno
- delo na policy predlogih (D5.3)
- diseminacija projekta v druge države (preko različnih kanalov: različnih mrež, nevladnih organizacij, medijev, konference v Evropskem parlamentu)
- sodelovanje z evropskim projektom BUILD2EC, kjer bodo pripravili nabor priporočil za odločevalce (ki bodo gradila na naših priporočilih)
- diseminacijski in komunikacijske aktivnosti, ki so vključene v delovni paket 6 (komunikacija in diseminacija), vendar se v veliki meri nanašajo na policy aktivnosti (diseminacija priporočil; ozaveščanje vseh deležnikov o problematiki in potrebi po ustreznih ukrepih in programih; promocija ustreznih ukrepov in programov)

Partners

Focus - Association for Sustainable Development, Slovenia

www.focus.si

Society for Sustainable Development Design, Croatia

www.door.hr

Energy agency of Plovdiv, Bulgaria

www.eap-save.eu

Macedonian Centre for Energy Efficiency, Macedonia

www.macef.org.mk

Co-funded by

Co-funded by the Intelligent Energy Europe Programme of the European Union

The sole responsibility for the content of this document lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the European Union. Neither the EASME nor the European Commission are responsible for any use that may be made of the information contained therein.

For more information about EU: www.ec.europa.eu

